

künk ajándékaival, jó cselekedetekkel. S ha ez a hit nem csak szó marad, de valóban cselekedetté, s így életté válik, úgy — merem állítani — Isten iránti hálánk teljessé lesz! Ámen.

Szabó Zoltán

A TESTVÉRISÉG ALAPJA A SZERETET

1Móz. 4, 6—7; Mk. 12, 31

A teremtett világ, a mindenség, egységes egész. A benne létező valóságok kapcsolatban, kölcsönös viszonyban állanak egymással és létünk forrásával, hitünk szerint Istennel. Az ember is mint teremtett, létező, élő valóság valamilyen formában viszonyul a körülötte létező valósághoz s létének létrehozásához, megtartásához, Istenhez. Amíg a teremtett valóságok egymáshoz és Istenhez való viszonya nélkülözi a tudatot és csupán az úgynevezett fizikai, természeti törvényeken alapszik, addig az ember mindenféle jellegű viszonya tudatos és a törvényszerűségeken túl az ember gondolkodásmódjától, lelki felépítettségétől, élet és világszemléletétől, akaraterejétől, erkölcsi fejlettségi szintjétől, műveltségétől, neveltetésétől függ.

A vallásos meggyőződés, a hit, az ember két legfontosabb viszonyát befolyásolja, irányítja, határozza meg döntő módon: az embernek Istennel és az embernek emberrel való viszonyát. A vallásos ember elismeri és elfogadja azt, hogy függ Istentől: úgy mint a folyóvíz a forrástól, mint a fény a naptól, mint a növény a földtől, mint a teremtmény a teremtőtől. A vallásos ember tudja azt, hogy az örökkévaló, mindent átfogó személyes lélek, szellem, Isten biztosít számára létet, életet, fejlődést, növekedést, megmaradást. A hívő ember elismeri azt, hogy korlátai vannak, gyarlóságát, gyengeségét, esendőségét, azt, hogy ő csak halad, közeledik, fejlődik a tökéletesség felé, de azt még el nem érte, az egyedül Isten tulajdonsága, amely mint elérendő cél szüntelen hívja az embert egyre magasabb csúcsok felé. Az ember és Isten viszonyát a keresztény vallás, Jézus tanítása nyomán a gyermek és szülő viszonyához hasonlítja. A gyermeknek szüksége van arra, hogy az erősebb, a bölcsőbb, a gondolkodásban, cselekedeteiben, magatartásában érettebb szülő óvja, vezesse, nevelje, segítse, tanítsa, gondot viseljen reá, s mindennek alapja a szeretet legyen. Ugyanígy, a minden tekintetben fejlődésben lévő embernek is szüksége van arra, hogy az erős, hatalmas, bölcs, igazságos, tökéletességgel rendelkező Isten segítse, óvja, vezesse, gondot viseljen reá, s miként a gyermek—szülő viszony csak a szeretet alapján valósulhat meg helyes módon, azonképpen az ember és Isten viszonya is megköveteli ezt a mindent bearanyozó érzést, amely kizár mindent, ami árnyékot vet-

hetne erre a kapcsolatra; az irigységet, a kegyetlenséget, a könyörtelen igazságosságot, a félelmet, a hazugságot, a megaláztatást, az uralkodást, a bosszút, mindazt, ami szenvedéshez, gyötremhez, értékek rombolásához vagy pusztulásához vezethetne. Az ember és Isten viszonya csakis vallásos jellegű lehet, hiszen az az ember, aki megpróbálja a vallást kizárni lelkületéből, magát Istent próbálja meg kizárni életéből. Istennel tehát csakis vallásos alapon, a hit alapján tarthatunk fenn tudatos kapcsolatot.

A másik viszony, az ember és ember viszonya nem kizárólag vallásos jellegű, a vallásos meggyőződés mégis döntő módon meghatározza azt, mégpedig elsősorban erkölcsi szempontból. Ezzel kapcsolatosan nagyon sok tanítást találunk úgy az Ó- mint az Újszövetségben. A próféták, Jézus és az apostolok számára nyilvánvaló volt, hogy elengedhetetlenül szüksége van az embernek egy helyes vallásos meggyőződésre ahhoz, hogy embertársa iránt helyes magatartást tanúsíthasson, hogy az ember és ember közötti kapcsolat az ember lelki, szellemi tehetségeinek kibontakozását szolgálja. Így az ember és ember viszonyának erős vallásos alapját ismerhetjük meg a Bibliából. Megismerjük azokat a tényeket, amelyek ezt a kapcsolatot szükségessé teszik, fenntartják, a kapcsolat milyenségét meghatározzák, helyes mederben tartják, törvényeit érvényre juttatják.

A föld közös otthonunk és birodalmunk, amelyen minden létező vagy élő valóság az embert kell szolgálja s az ember uralkodik rajtuk. „Teremté Isten az embert. . . És megáldá Isten őket, és mondá nekik Isten: Szaporodjatok és sokasodjatok, és töltsétek be a földet és hajtsátok birodalmatok alá; és uralkodjatok. . .“ Isten a földet az emberiségnek adta minden kincsével, látható és láthatatlan értékével, azért, hogy Pál apostol szavai szerint: „. . . lakozzanak a földnek egész színén, meghatározván eleve rendelt idejüket és lakásuknak határait“. A földön tehát minden embernek helye, otthona s a föld javaihoz egyformán jussa van.

Az emberek egymásra vannak utalva. Egyedül, másoktól elzárkózva, az emberi közösségből kiszakadva értékes életet nem lehet élni, alkotó munkát nem lehet végezni. „Nem jó az embernek egyedül lenni; szerzek néki segítő társat, hozzá illőt“. A Babel tornya története világosan igazolja: amíg együtt dolgozik az ember, a munka halad, mielőtt nem érti embertársát, az építés elakad s a merész terv elbukik. Mózes egyedül nem tud megbírkózni feladatával, Áront kéri segítségül az Úrtól. „Aki köztek nagy akar lenni, legyen ti szolgátok. . .“ hangzik Jézus szava a Zebedeus fiai felé. Jézusnak is szüksége van a tanítványokra ahhoz, hogy az evangéliumot hirdethesse.

Minden embernek dolgoznia kell. „Orcád veritékével egyed a te kenyeredet. . .“ a becsületes munka kell jellemezze az Istenben bízó embert. . .; „saját dolgaitoknak utána lássatok és tulajdon kezeitekkel munkálkodjatok. . .“

Az emberek Isten előtt s ezért egymás között is egyformák, egyenlők. Nincs magasabbrendűbb vagy alacsonyabbrendűbb ember vagy nép. Isten. . . „az egész emberi nemzetséget egy vérből teremtette. . .“ szól Pál apostol az athéniak felé. „Nékem az Isten megmutatá, hogy senkit se mondjak közönséges vagy tisztátalan embernek. . . Bizonytalán látom, hogy nem személyválogató az Isten; hanem minden nemzet kedves ő előtte, aki őt féli és igazságot cselekszik“ — tanítja Péter Cezáriában.

Az ember és ember közötti viszony megromlásának gyászos következményeiről szól az az ószövetségi történet, amelyből ma felolvastam:

a Káin és Ábel története. Káin és Ábel testvérek, egyenlőek. Életkörülményeik hasonlóak. Ugyanazon a földön békében élhetnének, hisz egyik földműveléssel, a másik állattenyésztéssel tartja fenn életét. Ha egymást segítenék s munkájuk gyümölcsét megoszthatnák, boldogan élvezhetnék az otthon gazdagságát.

Még gondolkozásukban is hasonlítanak, hiszen egyszerre készülnek hálájuk jeléül áldozatot bemutatni Istennek, s erre a célra értékeiknek legjavát választják ki. A hálaadó ünnep azonban halálba fullad. Az Úr az Ábel ajándékára tekintett. Káinban felébred az irigység, a féltékenységgel, a haraggal, az önzéssel. Hiába hangzott feléje az Úr szava: „Miért gerjedtél haragra? és miért csüggesztéd le fejed? Hiszen ha jól cselekszel, emelt fővel járhatasz“; hiába hangzott a figyelmeztetés: „ha pedig nem jól cselekszel, a bűn az ajtó előtt leselkedik és reád van vágyódása: de te uralkodjál rajta!“ A bűn elvakítja Káint, megfosztja akarától, tisztán látásától, bölcsességétől, emberségétől, méltóságától, s megöli testvérét. A bűn diadalmaskodik Káin felett, s ez pusztulást, halált, gyilkosságot eredményez. Káin szívéből kihull az a tiszta érzés, amely egyedül képes helyes mederben tartani az ember és ember közötti viszonyt, a szeretetet. Jézus az ő legnagyobb parancsolatában azt próbálja minden tanítványának és követőjének lelkére kötni: „Szeresd felebarátodat, mint magadat“. Ez lehetővé teszi az ember számára a békés, alkotó, boldog életet.

A Káin és Ábel történetének figyelmeztetése ma is időszerű, hiszen ma is tanúi lehetünk annak, hogy az ember a teremtés koronája, a talentumokkal gazdagon megáldott, a szépre, jóra, alkotó munkára hivatott teremtmény irigységből, gögből, kapzsiságból, bosszúvágyból, bűnből, fegyverrel, doronggal ront embertársára, hogy megölje azt. Pedig ha jól cselekszünk, emelt fővel járhatunk, ha életünk, magatartásunk, cselekedeteink alapjává a jézusi parancsolatot tesszük: „Szeresd felebarátodat, mint magadat“, akkor valóban közös otthonunkká tehetjük a földet, együtt élvezhetjük annak gazdagságát s közös munkával egymást segítve, egymás hibáit megbocsátva s értékeit méltányolva, boldog és értékes életet élhetünk. Ámen.

Max Gaebler

ÉPITENI!*

Neh. 2, 11—18; 4, 6

Az alapige tudósítása szerint Nehemiás engedélyt kapott Perzsia királyától, hogy térjen vissza Jeruzsálembe, újra felépíteni és a zsidó nép központjává tenni ezt a várost. Amikor megérkezett, Jeruzsálemet sira-

* Elhangzott 1992. augusztus 10-én a nagyajtai unitárius templomban.